

VPRO GIDS

**DE
VIAGRA
MAN**

DE FARMACEUTISCHE GOUDMIJN VIAGRA

Zo groot als Coca-Cola

Michael Schaap verhaalt in zijn documentaire *De viagraman* over de geschiedenis van het elfjarige medicijn en zijn bitterzoete ervaringen met de magische blauwe pil.

DOOR MINOU OP DEN VELDE
ILLUSTRATIE ZOLTAN KORAI

PROGRAMMAMAKER Michael Schaap (41, warrige krullenbos, blote voeten, halfopen overhemd) verkende eerder sociaal-maatschappelijke kwesties voor VPRO-programma's als *Veldpost*, *Waskracht!* en *Het geluk van Nederland*. In dat laatste programma toonde hij bijvoorbeeld zijn verontwaardiging over de besnijdenis die hem als Joodse jongen ten deel viel. Met *De viagraman* levert hij zijn eerste lange documentaire af.

Heel Nederland weet nu dat je worstelt met je potentie. Hoe voelt dat?

'Er is natuurlijk heel veel aandacht voor. Ik gooi mijn eigen piemel in de strijd om de kijker het programma binnen te lokken, maar ik ben zelden zo zenuwachtig geweest. Mogelijk ben ik straks de rest van mijn leven de viagra-lul op feestjes en partijen en in de kaartenbak van Hilversum. Het is best gênant om iets te vertellen over je potentie of je gebrek daaraan.'

Hoe kwam je op het onderwerp?

'Ik heb een heel leuke vrouw [VPRO-documentairemaker Marije Meerman-red.], maar op een gegeven moment kwam de klad in ons seksleven en werd ik onzeker. Het gevolg daarvan was een toenemende slapte in de lendenen. Toen mijn lief zei: lul, doe er 's wat aan, vond ik het ingewikkeld om naar de huisarts te gaan. Mijn vader vertelde dat zijn sigarenboer die pillen onder de toonbank verkocht. De eigenaar is overseks en vraagt aan iedereen die binnenkomt: heb je nog geneukt? En dan pakt hij een groot blik dat helemaal volzit met viagra. Ik ben het een paar keer gaan gebruiken, sprak erover met mannen in mijn omgeving. Ik ontdekte dat veel mannen het gebruikten en bedacht toen dat ik een film wilde maken waarin ik de slikkers van viagra aan het woord zou laten. Dat bleek niet haalbaar, waarna ik zelf hoofdpersoon ben geworden.

De beginvraag van mijn film is waarom ik als gezonde man van veertig viagra slik, en vervolgens zoek ik antwoorden. Sinds mensenheugenis proberen we onze potentie op te krikken, tot martelwerktuigen aan toe. En dan komt in 1998 ineens die magische blauwe pil op de markt.'

Je film over besnijdenis was een duidelijke

aanklacht, deze documentaire is subtieler.
'Ik ben niet tegen erectiepillen, maar ik leg uit dat de farmaceutische industrie die pillen sluw aan de man brengt met uitgekookte marketing. In een commercial loopt een vent met zijn vriendin langs een lingeriewinkel, en achter hem vormen de puntjes van de V van viagra de hoorns van een duivel. En dan verschijnt het viagra-logo en hoor je [met een vette, gebronsde stem]: "He's baaack!" De pil voor zieke oude mannetjes is ineens een speeltje voor ondeugende jongens, en die campagne heette ook *Get back to mischief*.'

Wat is jouw bezwaar daar tegen?

'Het is hypocrisie, ze verdraaien de feiten. Die pil was ooit bedoeld voor mannen die flink last hebben van wat vroeger impotentie heette en nu erectiele disfunctie genoemd wordt. Mannen die suikerziekte of prostaatkanker hebben, of gewoon heel oud zijn. Viagra werd in 1998 gepromoot door voormalig presidentskandidaat Bob Dole – de *pater familias*, sjieker kun je het niet krijgen. Rijen mannen stonden voor de apotheek. Binnen *no time* dook de porno-industrie erop en de homoscene. En toen dacht Pfizer: hee dat is interessant, een nieuwe markt! Ze wisten dat ze goud in handen hadden, maar dat de merknaam binnen een jaar net zo groot zou worden als Coca-Cola hadden ze nooit verwacht. Je kunt je natuurlijk afvragen hoe belangrijk een onderwerp als "slappe piemels" is", afgezet tegen bijvoorbeeld de honger in Afrika...'

Kennelijk erg belangrijk, jij hebt er nu al je tweede film over gemaakt.

'Ja, belangrijk omdat ik deze film zie als deel van een groter verhaal waarin we steeds hogere eisen aan de maakbaarheid van ons bestaan stellen.'

In beide films, die over je besnijdenis en deze, lijkt het alsof iedereen de macht over jouw piemel heeft behalve jijzelf: eerst laat je moeder je besnijden, daarna wordt-ie bestuurd door een pil.

'Dat is wel Freudiaans, haha.... Oké, ik heb een bovenmatige interesse in het mannelijk voortplantingsorgaan, seksualiteit, evolutie. Ik ben een liberaal in hart en nieren en ik houd er niet van als anderen mij normen opleggen vanuit hun cultuur of religie. Besnijdenis is een volslagen krankzinnige, nutteloze handeling, sterker nog: het is verminkend. Wat mij bij viagra tegen de borst stuit is dat wij voor zoiets moois als seksualiteit afhankelijk worden van commerciële partijen, en in feite flink betalen voor elke wip. De overheid zou van de farmaceutische industrie kunnen afdwingen dat die pillen generiek gemaakt mogen worden zodat ook de gewone man ze kan kopen. Want nu worden we genaaid – of

door de industrie, óf door de maffia die het op internet verkoopt. We worden opgegeild en leeggetrokken.'

Er bestaat toch nog iets als vrije wil?

'Dat vraag ik me af. Seks en potentie liggen bij mannen heel gevoelig. We zijn in onze samenleving vooral vrij om te consumeren. Wij verlangen maakbaarheid, onze kinderen krijgen Ritalin want ze hebben allemaal ADHD, zagezegd. Dat tekent de tijdgeest. Pfizer is het grootste farmaceutische bedrijf ter wereld en het spendeert miljarden aan marketing. Bovendien beïnvloedt de farmaceutische industrie de wetenschap door zakken geld beschikbaar te stellen voor onderzoek. Ondertussen mijdt Pfizer zelf de audiovisuele pers. Waarschijnlijk hebben ze geen zin in kritische vragen.'

Als artsen zich laten sponsoren door de industrie, wat gebeurt er dan volgens jou in de spreekkamer?

'Het gevolg is dat een man naar buiten loopt met een recept in plaats van dat hij misschien naar de seksuoloog gaat. Maar de meeste mannen komen niet eens bij de huisarts en bestellen het gewoon via internet, soms met dodelijke gevolgen.'

Michael Schaap: 'Wat mij bij viagra tegen de borst stuit is dat wij voor zoiets moois als seksualiteit afhankelijk worden van commerciële partijen, en in feite flink betalen voor elke wip'

Porno is volgens jou een van de oorzaken van slapte.

'Zo'n 85 procent van de mannen kijkt regelmatig naar pornokanalen op internet, waar je met één muisklik je persoonlijke fetish in kunt duiken. En uit eigen ervaring weet ik dat dat je brein verneukt. Mijn vrienden op sociëteit de Kring bevestigen allemaal dat ze porno kijken, dat ze het niet altijd leuk vinden, en dat ze denken er nooit meer vanaf te komen. Sommige mannen krijgen last van podiumvrees en grijpen naar viagra. Dat hoorden we van Chip Rowe, de adjunct-hoofdredacteur van *Playboy*. Hij krijgt brieven van jonge jongens die dagelijks op pornokanalen zien hoe zwaargeschapen belhamels het een uur volhouden. En dan slaat de twijfel toe. Ik erken dat die pil veel goeds heeft gebracht en ook dat porno voor sommigen een verrijking van het bestaan kan zijn. Maar wij moeten jongeren wel vertellen dat erectiepillen ook afhankelijkheid creëren, het *nocebo ef-*

Michiel Schaap (r) en huisarts Bert-Jan de Boer

fect: je hoort overal vrienden zeggen dat die pil zo lachen is, waardoor je het idee hebt dat je dat ook moet.'

Slik je nog?

'Af en toe. Aan het eind van de film zie je mij een pilletje nemen en zeg ik: hier sta ik met mijn fantoomlul, als slachtoffer van mijn eigen roede. Veel mannen schamen zich voor hun gebruik. Aanvankelijk wilde ik een film maken waarin ik de slikkers van viagra aan het woord zou laten. Overal kom ik ze tegen, maar als je vraagt of ze het aan hun vriendin vertellen zeggen ze heel hard: natuúrlijk niet! Niemand wilde praten, behalve mannen op housefeesten. Daar is het: coke snuiven, dus slappe pik, erectiepil erin, klaar!

Ik hoop dat als straks in de huiskamer Truus en Hans op de bank zitten Truus Hans nog een keer aankijkt en vraagt: ook jij, Brutus? Deze pil is net als de anticonceptiepil een geheim wapen. Een vrouw kan liegen tegen een man dat ze de pil slikt en zwanger worden. Er is een overeenkomst met viagra. Als jij in de kroeg een leuke vent tegenkomt, weet jij veel hoe hij aan zijn erectie komt?

De industrie beweert dat de helft van alle mannen boven de veertig last heeft van erectie disfunctie. Dat is veel hoor.'

Is het ook waar?

'Dat is het ingewikkelde. De harde data komen uit de wereld van de wetenschappers die gesponsord worden door de industrie. Maar we weten helemaal niets over de lange-termijneffecten van viagra. Er zit een enzym in je

lul dat je erectie na een tijdje afbreekt, omdat de zwellichamen anders ontploffen. Viagra blokkeert dat enzym voor een bepaald aantal uren. Het vermoeden van sommige wetenschappers is dat door viagra op termijn het lichaam meer van dat enzym gaat opbouwen waardoor er een kans bestaat dat iemand impotent wordt.'

In je film stel je dat veel mannen het gebrek aan stijfheid interpreteren als mannelijke zwakte.

'Tja, als bij ons de machine goed loopt zijn we het mannetje. Zo'n pilletje geeft een boost, maar die psychische afhankelijkheid is heel vervelend en dan ga je je afvragen hoe mannelijk je bent als je viagra gebruikt.'

Je vraagt in je film niet aan je vrouw of zij ook vindt dat je mannelijkheid in het geding is.

'Mijn vrouw is niet preuts maar vindt wel dat ons seksleven privé is. Daar is wel iets voor te zeggen, maar helaas is ze met mij getrouwd.'

Wil je niet weten of die twijfel over je mannelijkheid wel terecht is?

'We hebben overwogen een scène te draaien waarin ik allemaal sterke vrouwen zou interviewen, zoals Barbara van Beukering. Ik zou me dan tussen hen werpen met de stelling: sterke vrouwen maken slappe piemels. De vrouw heeft zich natuurlijk mede door de conceptiepil in het Westen onttrokken aan het patriarchaat. Het is gewoon de wet van de communicerende vaten: hoe sterker de rol die vrouwen spelen, hoe minder er voor de man overblijft.'

En dat ervaar jij ook?

'Nou, ik ben samen met een zeer krachtige vrouw die fantastische films maakt, ze is feministisch tot in haar vezels, dus je zou kunnen zeggen dat ook ik, misschien, de nieuwe tijd ervaar. Ik ben zelf heel feministisch opgevoed, maar heb ook wel eens gedacht dat zij op een plek zat waar ik ook wel had willen zitten. Dit staat trouwens los van ons seksleven. Dat verkroepoekte na zeventien jaar, maar daar zijn andere redenen voor. En ik vind haar nog steeds heel aantrekkelijk.'

Je film gaat vooral over mannen. Wat vinden vrouwen van erectiepillen?

'Dat wisselt. Een vriendin van mij vertelde dat ze in New York een minnaar had. Op een gegeven moment was het neuken, neuken en nog eens neuken, hij bonkte maar door. 's Morgens vond ze een hele la vol viagra. Toen voelde ze zich letterlijk en figuurlijk genaaid. Maar ik interview ook een meisje op een housefeest dat zelf een pil bij zich heeft, dat zegt wel iets. Er wordt tegenwoordig, als het gaat over vrouwen met minder libido, gesproken over FSD, *female sexual dysfunction*. De farmaceutische industrie brengt op termijn pillen voor vrouwen op de markt die gericht zijn op het krijgen van goesting en het krijgen van een orgasme. En dan komen we in de situatie terecht dat er geen ontsnappen meer aan is. Voor niemand. Geen zin bestaat dan niet meer.'

3Doc: De viagraman

▶ WOENSDAG, NEDERLAND 3, 20.30-21.25 UUR